نگاه

رونق روایت چینی در خاورمیانه

نعمت‌اله مظفرپور

● **دیپلماسی ایرانی:** ممکن است چین در مسیر خاورمیانه با چالش‌ها و نقاط ضعفی هم مواجه باشد، اما نوشتار حاضر بنا بر دلایل ذیل، مدعی است که روایت و مشارکت چین در خاورمیانه تقویت خواهد شد. به عبارتی سطح تحلیل آن، فقط داشته‌ها و نقاط مثبت این کشور است.پرسش این است که خاورمیانه کنونی جنگ‌زده، به‌ویژه با توجه به بلای کرونا، به سوی دموکراسی خواهد رفت یا لویاتان، اقتدارگرایی و احیانا اقتدارگرایی چینی؟! به نظرم حتی اگر رنسانسی درون‌زا در منطقه رقم بخورد، حداقل در «کوتاه‌مدت»، اقتدارگرایی تقویت خواهد شد. نه مردم خاورمیانه امیدی به دموکراسی دارند و نه دولتمردان منطقه، چین، روسیه و غربی‌ها دموکراسی می‌خواهند. ترکیه نیز بنا بر دلایل مختلف ازجمله درگیری مفرط در معمای امنیت و لاجرم محافظه‌کارشدن سیاست داخلی، قادر به ارائه ویژن الهام‌بخش مردم‌سالارانه لازم نیست؛ زیرا واقع‌شدن بیش از حد در چنبره امنیت، لاجرم اقتصاد، مدنیت، تمدن، فرهنگ و زایندگی معنوی را به محاق می‌برد. هدف غربی‌ها از امنیتی‌کردن محیط داخلی و بیرونی برخی کشورها نیز همین است.بنابراین ملت‌های منطقه بیشتر بین دوگانه امنیت-ناامنی و فقر-قوت‌لایموت سیر می‌کنند تا میان اقتدارگرایی- آزادی. همچنین نهادهای مدنی در درون کشورهای منطقه زوال یافته‌اند و جوامع، اتمیزه شده و افراد سرگردان. سرگشتگان همواره در تمنای اقتدارند.غربی‌ها هم دموکراسی نمی‌خواهند؛ آنها اطمینانی به سکولار و غربی‌بودن دموکراسی ندارند؛ زیرا از درون صندوق رأی، سکولاریسم و سکولار- دموکراسی بیرون نمی‌آید. برای غربی‌ها، دموکراسی باید مستظهر به «لیبرالیسم فلسفی» باشد؛ وگرنه اساسا دموکراسی نیست و شایسته سرکوب است. نتیجه اینکه مجبورند با عنوان و توجیه «حفاظت از امنیت و مقابله با هرج‌ومرج»، دموکراسی را کور کنند که مصر نمونه بارز آن بود.نتیجه آنکه این تحولات ممکن است به میل بیشتر ملت‌ها به اقتدارگرایی چینی در خاورمیانه منجر شود؛ به‌ویژه آنکه چین فعالیت اقتصادی شگرفی دارد و در تقابل با کرونا موفق‌تر عمل کرده است. به‌عکس آمریکایی‌ها، چین در ادامه کمک‌های اقتصادی سابق، به ۱۳۱ کشور جهان برای مقابله با کرونا کمک کرده است. کرونا ممکن است جهانی‌شدن را تضعیف نکرده و بلکه تقویت کند، اما قاعدتا دموکراسی‌ها را تقویت نخواهد کرد.از سوی دیگر، چین سابقه استعماری ندارد و ملت‌های مسلمان حساسیت کمتری به این کشور در مقایسه با آمریکا و غرب دارند. چین همچنین فاقد سابقه نزاع تاریخی معنوی با خاورمیانه است و گسل آتشین مذهبی با خاورمیانه نیز ندارد. البته صرفا برای دامن‌زدن به اندیشه‌ورزی و طرح مسئله اینکه بنیادهای علم سیاست به ما می‌گویند، سیاست خارجی چین در دهه‌های آتی تولید ایدئولوژی هم خواهد کرد و آن، اشاعه نخبه‌گرایی و سپس قاعدتا سلطه است. غربی‌ها می‌گویند دموکراسی‌ها با هم نمی‌جنگند؛ چینی‌ها خواهند گفت نخبه‌گرایان با هم نمی‌جنگند. فلسفه تاریخ بشر هم در «کوتاه‌مدت» پذیرش نسبی این امر را دارد؛ زیرا روایت لیبرال- دموکراسی هم گلی بر سر ملت‌ها نزده و پلورالیسم و کوشش برای مهندسی اجتماعی- سیاسی با ابزار حقوق بشر در کشورهای مختلف از سوی غربی‌ها، صلح و ثبات آنها را به هم ریخته است. غربی‌ها در حالی که کمونیسم را به اتهام کوشش برای مهندسی‌کردن جامعه، مخالف آزادی دانسته و محکوم می‌کردند، اکنون خود دنبال مهندسی به‌اصطلاح حقوق‌بشری در سایر کشورها هستند و صلح و ثبات کشورها را از درون مضمحل می‌کنند.همان‌گونه که در نوشته‌های مختلف ذکر شده است، اگر ما نیز، به‌ویژه بعد از سقوط صدام، به‌جای توجه زیاد به عمق راهبردی و معمای امنیت، می‌توانستیم در کنار تدرج در عمق راهبردی، به‌طور متناسب و معتدل، یک «روایت» حقوق‌اساسی‌گرایانه‌تر، اقتصاد بارونق‌تر، ترکیب متناسب مکارم اخلاق با سرمایه و رفاه، پارلمانتاریسم قوی‌تر، شوراگرایی قوی‌تر، جنبش نرم‌افزاری و کرسی‌های آزاداندیشی مدنظر رهبری معظم انقلاب (که لاجرم مستلزم استقلال نسبی نظام و نهاد دانش از نظام و نهاد سیاست- امنیت است) عرضه کنیم، اکنون قادر بودیم خاورمیانه درمانده را با هزینه کمتری به پرچم خود بیشتر و بهتر جذب کنیم. خاورمیانه تشنه چنین روایتی است. روشنفکران منطقه هزار سال در جست‌وجوی شوراگرایی و ۲۰۰ سال در آرزوی پارلمان بوده‌اند (رجوع کنید به یادداشت‌های چگونه عمق راهبردی جمهوری اسلامی ایران را پایدار کنیم- رسالت تاریخی شیعیان در خاورمیانه). می‌خواهم بگویم روایت‌ها و ریل‌گذاری‌ها خیلی مهم هستند. تعریف و توفیق دستور کار سیاست خارجی ما، نیازمند مشارکت اجتماعی از یک سو و مناظره و «اجماع» جهان‌بینی‌های آکادمیک، سیاسی- دیپلماتیک و نظامی از سوی دیگر است. اجماع از معبر مناظره و توفیق و پایداری از معبر اجماع می‌گذرد. «اجماع»، یک اصل عقلانی بشری است؛ ربطی به غرب‌زدگی و شرق‌زدگی ندارد. هیچ سیاستی در بلندمدت بدون اجماع حداقلی توفیق نخواهد یافت.

بحث بر سر ایده جدید وزیر خارجه آمریکا ادامه دارد

جنجال برجام‌بازی پمپئو

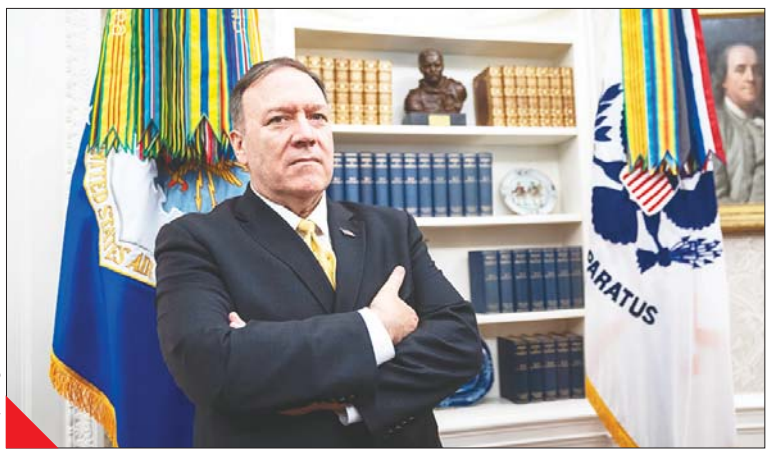

عکس: Gettyimages

شرق: بعد از گزارش نیویورک‌تایمز از برنامه‌هایی که وزارت خارجه آمریکا برای استفاده از برجام دارد، بحث‌ها، تحلیل‌ها، تماس‌ها و کنایه‌ها درباره آن از دو طرف ادامه دارد. وزیر خارجه ایران و وزیر خارجه آمریکا هر دو یکی، دو روز گذشته را پای تلفن در حال تعامل و رایزنی با همتایان و دوستان خود بوده‌اند. شخص رئیس‌جمهور ایران در همین میانه با همتای چینی خود گفت‌وگو کرده است. رسانه‌ها و کارشناسان به تحلیل موضوع پرداخته و مقامات کشورها نیز، علنی یا بدون ذکر نام، مواضع خود را دراین‌باره تبیین کرده‌اند.

تماس‌های پمپئو با فرانسه و عمان

در همین رابطه، شخص پمپئو، تماس با متحدان و کشورهای دوست درباره ایران را پی گرفته است. او با همتایان فرانسوی و عمانی خود دراین‌باره مشغول گفت‌وگوی تلفنی بوده. وزیر خارجه آمریکا و ژان ایو لودریان، وزیر خارجه فرانسه، درباره ایران و پرتاب ماهواره‌ای اخیر این کشور رایزنی کردند. مورگان اورتگاس، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا، دراین‌باره گفت در این گفت‌وگو پمپئو و لودریان درباره اقدامات مقابله با تروریسم و مسئول‌دانستن ایران به‌خاطر آنچه عدم رعایت قطع‌نامه‌های سازمان ملل عنوان شده است، گفت‌وگو کردند. اشاره به عدم رعایت قطع‌نامه‌های سازمان ملل متحد، مربوط به ادعای آمریکا درباره ارسال پرتاب ماهواره نظامی نور از سوی ایران است که با همراهی متحدان اروپایی ایالات متحده نیز همراه شده است. سخنگوی وزارت خارجه آمریکا همچنین خبر داد: مایک پمپئو با سلطان هیثم بن طارق آل‌سعید در مورد تلاش‌های آمریکا و عمان برای مهار و کاهش کووید-۱۹ گفت‌وگو کردند. وی ادامه داد: پمپئو از سلطان به‌خاطر همکاری شدید عمان با ایالات متحده تشکر و در مورد اهمیت همکاری مستمر برای توسعه رفاه، امنیت، تجارت و ثبات در منطقه گفت‌وگو کرد.

تماس با عمان البته در حالی انجام می‌شود که عمان روابط بسیار نزدیک و خوبی با ایران داشته و دارد و وزرای خارجه دو کشور، مستمرا با یکدیگر در تماس هستند. دیروز هم نوری‌شاهرودی، سفیر ایران در عمان، با سرلشکر سلطان بن محمد النعمانی، وزیر دیوان سلطانی عمان، در زمینه مسائل منطقه‌ای، بین‌المللی و مقابله با کرونا، دیدار و گفت‌وگو کرد.

روسیه: خودشان گفتند رفته‌اند

مقامات روسیه بر واکنش اولیه خود به این خبر تأکید کردند. سرگئی لاوروف، وزیر خارجه این کشور، دیروز تماسی در این رابطه با محمدجواد ظریف، وزیر خارجه ایران داشت. به گزارش ایرنا، طرفین در این گفت‌وگو درباره طرح تازه آمریکا درخصوص برجام رایزنی و آن را مردود و غیرعملی ارزیابی کردند. این تماس البته تنها برای بررسی این موضوع برقرار نشده بود و طبق این گزارش، دو وزیر خارجه درخصوص آخرین تحولات سیاسی در افغانستان و تلاش‌ها برای آشتی و تفاهم سیاسی در این کشور نیز گفت‌وگو و تبادل‌نظر کردند. در همین رابطه، میخائیل اولیانوف، نماینده روسیه در سازمان‌های بین‌المللی مستقر در وین در توییتر نوشت: آمریکا در هشتم ماه می سال ۲۰۱۸ اعلام کرد به عضویت در برجام پایان می‌دهد و از آن خارج می‌شود. پیش‌تر، هیئت نمایندگی روسیه در وین نیز تأکید کرده بود که واشنگتن در سال ۲۰۱۸ از این توافق خارج شده. مخالفت صریح مقامات روسیه ازآن‌رو اهمیت دارد که مرکز اصلی پیشبرد این تلاش‌های آمریکا؛ چه پیش از بحث ادعای استفاده از برجام و چه برای آن، در شورای امنیت خواهد بود و همه شواهد و موضع‌گیری‌ها و تحلیل‌ها حاکی از آن است که روسیه و احتمالا چین، هر تلاشی در این زمینه را وتو خواهند کرد. البته رویترز گزارش داده است ایالات متحده به دنبال آن است که روسیه و چین را برای وتونکردن این قطع‌نامه راضی کند، اما به نظر نمی‌رسد در این زمینه پمپئو توفیقی پیدا کند. یک مقام آمریکایی تأیید کرده است پیش‌نویس قطع‌نامه تمدید تحریم‌های آمریکا به انگلیس، فرانسه و آلمان ارائه شده است، اما دیپلمات‌های آمریکا اظهار می‌کنند که آن را به ۱۱ عضو دیگر شورای امنیت، از جمله روسیه و چین ارائه نکرده‌اند.

کارشناسان و مقامات سابق آمریکایی: نمی‌شود

در این فاصله، یکی، دو نفر از مقامات سابق آمریکایی نیز بدبینی خود را نسبت به کارایی این ایده نشان داده‌اند. رئیس اندیشکده شورای روابط خارجی و مدیر پیشین برنامه‌ریزی‌های سیاسی وزارت خارجه آمریکا در توییتی دراین‌باره، این تلاش را مایه انزوای ایالات متحده خواند. به گزارش ایلنا، ریچارد هاس در توییتر نوشت: «همان‌طور که وزیر خارجه سابق آمریکا، جان بیکر می‌گفت، از این ادعا آبی گرم نمی‌شود. دولت ترامپ با خروج یک‌جانبه از برجام شتاب‌زده عمل کرد. اکنون با پیشبرد این طرح خودمان را بیشتر از ایران منزوی می‌کنیم، آن هم در زمانی که باید روی فعالیت‌های هسته‌ای ایران متمرکز باشیم». کالین کال، محقق دانشگاه استنفورد و مشاور امنیت ملی جو بایدن، نامزد فعلی دموکرات‌ها برای انتخابات ریاست‌جمهوری، در توییتر نوشت: «اینکه [دولت ترامپ] از توافقی در زمان دولت اوباما خارج شد که به طور قابل تصدیقی کارآمد بود و سپس زمانی که این سیاست شکست می‌خورد، از مکانیسمی در آن توافق برای تهدید جهان، بیگانه‌کردن متحدانمان و کارشکنی در همبستگی بین‌المللی استفاده شود، نشان‌دهنده سیاست خارجی دغلکارانه ترامپ است». استفن والت، تحلیلگر برجسته روابط ایران و آمریکا نیز با کنایه به توضیح پیشنهاد آمریکا پرداخت. استاد امور بین‌الملل دانشگاه هاروارد در توییتر نوشت: «تلاش پمپئو برای فعال‌کردن مقررات اعمال دوباره [مکانیسم ماشه] در برجام [توافق هسته‌ای] پس از آنکه آمریکا از آن خارج شده و آن را دور انداخته، مانند این است که مردی با طلاق همسرش را ترک کند و آن‌وقت بگوید باید درباره اینکه زن سابقش با چه کسی قرار می‌گذارد خودش تصمیم بگیرد».

دیپلمات‌های اروپایی: در شورای امنیت شکست می‌خورد

رویترز و فرانس‌پرس نیز در گزارش‌های خود نقل‌قول‌هایی بدون ذکر نام از دیپلمات‌های کشورهای اروپایی مطرح کرده‌اند. یک دیپلمات عضو شورای امنیت که خواسته نامش فاش نشود، با اشاره به رایزنی‌های مقام‌های آمریکا با نمایندگان تروئیکای اروپا در این خصوص گفت این تلاش راه به جایی نخواهد برد. وی افزود که درخواست واشنگتن به محض رسیدن به شورای امنیت، با شکست روبه‌رو خواهد شد. دیپلمات‌های اروپایی اعلام کرده‌اند که آمریکا برای پیشبرد استراتژی خود، نیاز به همراه‌کردن روسیه و چین به‌عنوان دو عضو دیگر برجام دارد. یک دیپلمات اروپایی دیگر هم دراین‌باره گفت: «بسیار دشوار خواهد بود زمانی که از یک توافق‌نامه خارج شدید، دوباره خودتان را به‌عنوان یک عضو همچنان ناظر بر مفاد آن بقبولانید». برخی دیپلمات‌های حاضر در سازمان ملل نیز می‌گویند استدلال‌های حقوقی درباره درخواست برای تمدید تحریم تسلیحاتی بسیار متفاوت است، اما در نهایت این اعضای شورای امنیت هستند که تصمیم خواهند گرفت آن را بپذیرند یا نه. دیپلمات‌ها معتقد هستند که احتمالا این اقدام به چالش کشیده خواهد شد. یک مقام اروپایی نیز گفت: «این مسئله از دید شورای امنیت باعث بروز هرج‌ومرج خواهد شد؛ چون روسیه و چین قرار نیست در تمدید تحریم‌های تسلیحاتی شرکت کنند». به گزارش خبرگزاری فرانسه، یک دیپلمات غربی دراین‌باره اظهار کرد: «شما نمی‌توانید یک قطع‌نامه را انتخاب کنید و بگویید بخش‌هایی از آن را اجرا می‌کنید، اما از مابقی آن پیروی نخواهید کرد».

از حرف تا عمل

در مرور مواضع مقامات و تحلیلگران مختلف دراین‌باره البته لازم است به این نکته نیز توجه شود که اقداماتی که آمریکا تا همین‌جا علیه ایران اجرا کرده نیز، کم‌وبیش با همین حد از مخالفت و موضع‌گیری مواجه بوده‌اند. این مخالفت‌ها، البته به این معنا بوده که کشورهای دیگر، دست‌اندرکار این فشارها نشده‌اند، اما عملا نتوانسته‌اند ممانعت چندانی هم از پیشبرد سیاست‌های آمریکا داشته باشند و اگرچه اهداف آمریکا در این زمینه هنوز محقق نشده‌اند، اما فشارها و سنگ‌اندازی‌های ایالات متحده بر سر راه روابط سیاسی و اقتصادی ایران و بهره‌مندی این کشور از توافق برجام، اثر خود را گذاشته‌اند. دراین‌باره می‌توان به تحلیلی توجه کرد که مذاکره‌کننده ارشد آمریکا در دولت باراک اوباما و زمان امضای برجام در این زمینه گفته بود. وندی شرمن، البته کم‌وبیش با منتقدان چنین ایده‌ای هم‌نظر بود، اما بعد از مرور همه موانع و اشکالات طرح اضافه کرده بود: «معنایش این نیست که این طرح [لزوما] موفق نخواهد بود».

تحلیل عضو گروه بین‌المللی بحران از طرح پمپئو برای بازگرداندن تحریم‌های تسلیحاتی ایران

احتمال ازبین‌بردن کامل برجام و چالش جدی با روسیه

عضو گروه بین‌المللی بحران، تلاش‌های دولت ترامپ برای بازگرداندن محدودیت‌های تسلیحاتی ایران را تفسیر فرامتنی از برجام دانست و گفت آنها قصد دارند از حقی که انصراف داده‌اند، برای بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل استفاده کنند.

علی واعظ در گفت‌وگو با ایرنا درباره تنش اخیر نظامی نیروی دریایی بین ایران و آمریکا در خلیج فارس و دلایل آن، افزود: به طور کلی در شرایطی هستیم که ایران و آمریکا به دنبال این هستند که در این چند ماه خطیر پیش از انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا، دست بالاتر را داشته باشند یا طرف مقابل را وادار کنند گام نخست را در امتیازدهی بردارد یا اینکه در افکار عمومی داخلی بتوانند خودشان را در موضع قدرت نشان دهند. از این رو دو طرف در چند هفته گذشته دست به اقداماتی زدند که به دامنه تنش‌ها افزوده، اما واقعیت این است که در خلیج فارس، ایران به مانور دریایی که نیروهای آمریکایی در حال برگزاری بودند، واکنش نشان داد.

این مانور از ویژگی‌های خاصی برخوردار بود؛ برای نخستین بار پس از عملیات ۱۳۶۷ که درگیری نظامی مستقیم بین ایران و آمریکا در خلیج فارس پیش آمد، نیروهای وابسته به نیروی دریایی، ارتش و نیروی هوایی با هم یک مانور مشترک برگزار کردند که به طور ویژه به نظر می‌آمد برای مقابله با قایق‌های تندرو سپاه پاسداران طراحی شده بود. از همین رو می‌شد آن را یک اقدام تحریک‌آمیز تلقی کرد و به نظر می‌آید اقدام قایق‌های سپاه در ۲۰ فروردین هم واکنشی به این مانور بود که به تهدید آمریکا به منهدم‌کردن این قایق‌ها و پاسخ متقابل ایران منجر شد. این بخشی از بازدارندگی است که آمریکا به دنبال ایجاد آن است. به این قصد که جلوی هر گونه اقدام تلافی‌جویانه توسط ایران را در مقابله با سیاست فشار حداکثری آمریکا بگیرد. هم ترور سردار سلیمانی و هم اقداماتی از قبیل این مانور دریایی، برای اینکه به قول مقامات دولت ترامپ بازدارندگی آمریکا را در منطقه احیا کنند، طراحی شدند.

زمانی که در عراق حملات راکتی صورت می‌گیرد که به گروه‌های نزدیک به ایران منسوب می‌کنند یا اینکه در خلیج فارس قایق‌های سپاه با نیروهای آمریکایی دچار اصطکاک می‌شوند، این مفهوم بازدارندگی تضعیف می‌شود و دولت ترامپ در داخل از طرف نیروهای تندرو مورد انتقاد قرار می‌گیرد که در مقابل ایران با ضعف عمل می‌کند.

نردبان تقابل با ایران

این کارشناس گفت: حتی منتقدان ترامپ خواهند گفت او شرایطی را به وجود آورده است که ایران که پیش‌تر در پایبندی کامل به تعهدات هسته‌ای بود و از اقدامات تحریک‌آمیز در منطقه اجتناب می‌کرد، امروز به خاطر سیاست ترامپ، در شرایطی قرار گرفته است که به این اقدامات دست می‌زند. بنابراین فشار داخلی روی دولت ترامپ افزایش می‌یابد تا همچنان از این نردبان تقابلی بالا برود و سطح تنش‌ها را افزایش دهد. خطر این است که این موضوع از دست خارج شود و در نهایت دو طرف برخلاف میل باطنی که به نظر می‌آید بر اجتناب از جنگ قرار دارد، به سمتی پیش بروند که خواسته یا ناخواسته وارد یک درگیری نظامی شوند.

در این مصاحبه از واعظ پرسیده شد در ماه‌های اخیر بعد از کووید-۱۹ شاهد بودیم که هم قیمت جهانی نفت به ویژه نفت آمریکا کاهش داشت و هم وضعیت اقتصادی آمریکا به شدت دچار رکود شده است، آیا دولت آمریکا برای فرار از این مشکلات یا بهبود شرایط اقتصادی خود دست به یک درگیری نظامی خواهد زد؟

واعظ با بیان اینکه «این احتمال کاملا وجود دارد»، گفت: این مفهوم هم برای ترامپ جاافتاده است؛ به این معنا که زمانی که یک شهروند عادی بود، در پایان دوره اول ریاست‌جمهوری اوباما این اتهام را به او زده بود که با توجه به مشکلات داخلی ممکن است اوباما بخواهد برای معطوف‌کردن توجهات از مشکلات داخلی و کاستی‌های دولت به مشکلات خارجی و درگیری‌های بین‌المللی، جنگی را با ایران آغاز کند.

وی افزود: به هر حال این انگیزه کاملا در شخصی چون ترامپ ممکن است وجود داشته باشد، برای اینکه کارت برنده‌اش در انتخابات ریاست‌جمهوری امسال، کارت اقتصاد بود و امروز اقتصاد آمریکا در نتیجه این همه‌گیری دچار رکود شدید است.

افزایش خطر سوءمحاسبات

این تحلیلگر مسائل آمریکا و ایران ادامه داد: علاوه بر این، انتقادات خیلی جدی‌ای به نحوه مدیریت این بحران توسط دولت ترامپ در آمریکا وجود دارد. بنابراین هیچ بعید نیست که ترامپ از یک درگیری محدود نظامی با ایران، به عنوان یک بازیچه برای منحرف‌کردن افکار عمومی از مشکلات داخلی استفاده کند و این به گمان من خطر سوء محاسبه را افزایش خواهد داد.

واعظ تصریح کرد: همچنین احتمال دارد در ایران هم کسانی باشند که فکر کنند آمریکا که در داخل در حال مبارزه با بحران کروناست، ممکن است از توجه کافی برای مقابله با ایران در منطقه برخوردار نباشد و بنابراین این شاید فرصتی را برای فشار به ایران در برابر فشار حداکثری دولت ترامپ ایجاد کند.

وی یادآور شد: در نظر بگیرید وقتی در یک حمله راکتی ماه مارس، دو آمریکایی در پایگاه التاجی عراق کشته شدند، برخلاف حمله راکتی ماه دسامبر گذشته که یک آمریکایی را کشت و منجر به اقدام تلافی‌جویانه آمریکا در ترور سردار سلیمانی شد، در ماه مارس آمریکا هیچ پاسخی نداد. بنابراین هیچ بعید نیست که این تفسیر در ایران هم صورت بگیرد که آمریکا با توجه به درگیری‌های داخلی ممکن است در خارج از کشورش رفتار ملایم‌تری نشان دهد و در این تضاد انگیزه‌ای که وجود دارد، از طرف ترامپ علاقه به انحراف افکار عمومی از مشکلات داخلی و از طرف ایران، تصور اینکه مشکلات داخلی در سیاست خارجی آمریکا تأثیر مهارکننده دارد، ممکن است باعث شود دو طرف سوء محاسبه داشته باشند.

سؤال دیگری نیز به این شرح مطرح شد که پمپئو به شدت به دنبال تمدید محدودیت‌های تسلیحاتی مندرج در پیوست قطع‌نامه ۲۲۳۱ است. روز گذشته هم مقاله‌ای در نیویورک‌تایمز منتشر شد که از طرحی برای بازگشت آمریکا به کمیسیون مشترک خبر می‌داد.واعظ در پاسخ گفت بله، از مدت‌ها پیش، متحدان آمریکا در منطقه به دولت ترامپ فشار وارد کردند که آنها ایران را تهدیدی برای امنیت خودشان می‌بینند و احساس می‌کنند ایران همین حالا هم در منطقه دست بالاتر را دارد، اگر به تسلیحات متعارف پیشرفته دست یابد، توازن قوا بیشتر به نفع ایران در منطقه تغییر خواهد کرد و این امری است که آنها به دنبال جلوگیری از آن هستند.تنها راه برای این کار ازبین‌بردن کامل برجام بود اما با توجه به اینکه آمریکا یکی از مشارکت‌کنندگان برجام محسوب نمی‌شود، دولت ترامپ به دنبال این است که تفسیرهای فرامتنی از برجام انجام دهد به این قصد که بتواند از حقی که از آن انصراف داده است برای بازگرداندن تحریم‌های سازمان ملل متحد استفاده کند.

در بخش نخست برجام، از آمریکا به عنوان یکی از شرکت‌کنندگان برجام نام برده شده و در برجام، هیچ بندی مربوط به خروج از توافق وجود ندارد. آمریکا از این رو مدعی است که یکی از طرفین برجام است اما اگر به جملات حقوقی‌ای که خود ترامپ در زمان خروج از برجام استفاده کرد، نگاه کنیم، به طور واضح از واژه پایان‌بخشیدن به شراکت آمریکا در برجام اشاره کرده است.

بنابراین آمریکا این حق را از دست داده اما با توجه به اینکه عضو دائم شورای امنیت است و در نهایت این موضوع، نه یک موضوع حقوقی بلکه یک موضوع سیاسی است، ممکن است بتواند کار خود را پیش ببرد و شورا را به بازگرداندن تحریم مجبور کند.

اما این در شرایطی است که روسیه و چین گفته‌اند برای چنین تحریم‌هایی هیچ‌گونه مشروعیتی قائل نخواهند بود و ایران هم تهدید کرده است که نه تنها از برجام بلکه از پیمان منع گسترش سلاح اتمی (ان‌پی‌تی) خارج خواهد شد. بنابراین، این اقدام تبعات بسیار جدی‌ای خواهد داشت.

چالش‌های تمدید تحریم تسلیحاتی ایران

سود این اقدام برای آمریکا هم چندان مشخص نیست چراکه قسمتی از محدودیت تسلیحاتی که مربوط به فروش سلاح توسط ایران است، امروز در حال انجام است و خود آمریکا ایران را متهم می‌کند که تسلیحات را به شبه‌نظامیان منطقه می‌فرستد.

واعظ درباره بخش محدودیت خرید تسلیحات هم اظهار کرد: روسیه و چین گفته‌اند اگر تحریم‌های سازمان ملل متحد بازگردد هم این تسلیحات را به ایران خواهند فروخت و این قطع‌نامه‌ها را به رسمیت نخواهند شناخت. بنابراین به نظر می‌آید در اینجا تنها دستاورد احتمالی برای دولت ترامپ، ازبین‌بردن کامل برجام باشد که البته با هزینه گزافی همراه خواهد بود. وی تشریح کرد: اگر ایران از ان‌پی‌تی خارج شود، انتقادات از دولت ترامپ در چند ماه باقی‌مانده به انتخابات بسیار بالا خواهد گرفت و در مجموع می‌تواند به ضرر او باشد.

این تحلیلگر مسائل ایران و آمریکا عنوان کرد: به نظر می‌آید در حال حاضر پمپئو یک روند پلکانی را برای رسیدن به این هدف دنبال می‌کند که ابتدا، قصد ارائه قطع‌نامه به شورای امنیت را برای تمدید محدودیت تسلیحاتی دارد. پس از آنکه روسیه آن را وتو کرد، آن وقت آمریکا مشروعیت بیشتری برای کسب حمایت دیگر اعضای شورا پیدا می‌کند و می‌کوشد تحریم‌های شورای امنیت را به عنوان یکی از اعضای اصلی ابتدایی برجام برگرداند.

واعظ اضافه کرد: اما همان‌طور که گفتم این روند بدون شک بسیار چالش‌برانگیز خواهد بود، اختلافات را در سطح شورای امنیت بسیار تعمیق خواهد کرد و در شرایطی حتی روسیه می‌تواند در راه اجرای این امر، موانعی بسیار جدی ایجاد کند.

کوتاه از دیپلماسی

طرح مالی در کنگره برای مقابله با دولت‌های ایران، چین و روسیه

● تعدادی از نمایندگان کنگره آمریکا در حال پیگیری طرحی در رابطه با اینترنت هستند که مقابله با دولت‌های ایران، چین و روسیه را هدف گرفته است. یک گروه از نمایندگان کنگره از هر دو حزب دموکرات و جمهوری‌خواه، طرحی را درباره اینترنت و شبکه‌های اجتماعی ارائه کرده‌اند که به ادعای ارائه‌کنندگان آن، بناست به دنبال توسعه آزادی اینترنت و مقابله با سانسور از سوی برخی دولت‌هایی چون چین و روسیه باشد. بر اساس این طرح مجوز حمایت مالی از فناوری‌های باز به نهاد مستقل غیرانتفاعی «صندوق فناوری آزاد» زیر نظر آژانس رسانه‌های جهانی ایالات متحده که صدای آمریکا و رادیو اروپای آزاد نیز زیرمجموعه آن هستند، داده می‌شود. «صندوق فناوری باز» در حال حاضر به گروه‌ها و شرکت‌های فناوری کوچک تحت عنوان مقابله با سانسور کمک مالی ارائه می‌کند؛ از جمله کمک به اقداماتی برای رمزگذاری در «واتس‌آپ». طرح قانونی جدید از این صندوق می‌خواهد که برای ترغیب آزادی اینترنت و مقابله با تلاش‌های دولتی برای سانسور در سراسر دنیا به پژوهش، حمایت و توسعه فناوری و حمایت از تولید امکاناتی بپردازد که به مردم اجازه می‌دهد به وب‌سایت‌هایی که دولت‌ها مسدود می‌کنند، دست یابند. این طرح از حمایت رئیس دموکرات کمیته امور خارجی مجلس نمایندگان آمریکا، الیوت انگل و دو عضو جمهوری‌خواه در این کمیته برخوردار است. انگل در بیانیه‌ای گفت که این طرح آزادی اطلاعات در سراسر جهان را تقویت می‌کند. مایکل مک‌کال، عضو جمهوری‌خواه و نفر دوم این کمیته نیز در بیانیه جداگانه‌ای گفت که مسدودکردن اینترنت از دیرباز یکی از نشانه‌های اجحاف کشورهایی‌چون کره شمالی بوده است.

دیدار ایرج مسجدی با وزیر دادگستری عراق

● **ایسنا:** سفیر کشورمان در عراق با وزیر دادگستری این کشور دیدار و گفت‌وگو کرد. به گزارش ایسنا الغدپرس، ایرج مسجدی، سه‌شنبه با فاروق امین شوانی، وزیر دادگستری عراق، در دفتر وی دیدار کرد و دو طرف در رابطه با مسائل مربوط به دو کشور از جمله تبادل زندانیان بحث و رایزنی کردند. وزیر دادگستری عراق در این دیدار تأکید کرد که زندانیان ایرانی موجود در زندان‌های عراق در صحت کامل هستند و وزارت دادگستری عراق تلاش می‌کند طبق قوانین و معاهدات بین‌المللی، تبادل زندانیان میان ایران و عراق انجام شود.

بازگشایی دومین گذرگاه مرزی عراق با ایران

● **ایسنا:** وزارت اقلیم کردستان عراق از بازگشایی دومین گذرگاه مرزی خود با ایران خبر داد. به گزارش عین العراق نیوز، وزارت اقلیم کردستان عراق سه‌شنبه در بیانیه‌ای اعلام کرد که علاوه‌بر گذرگاه مرزی طویله، واقع در حلبچه، گذرگاه مرزی کیلی میان ایران و کردستان عراق نیز از امروز به طور رسمی بازگشایی شده است. در این بیانیه آمده است که بازگشایی این گذرگاه‌ها تنها به منظور انجام امور تجاری انجام شده است. پیش از این نیز اداره کل گمرک اقلیم کردستان عراق در نامه‌ای رسمی به اداره گمرک سلیمانیه اعلام کرد که بنا بر درخواست وزیر اقتصاد و دارایی دولت کردستان، مرز طویله (شوشمی) از روز سه‌شنبه بازگشایی خواهد شد و تبادل تجاری میان ایران و عراق از طریق این گذرگاه مرزی از سر گرفته می‌شود.

آمریکا باید برای شناسایی موشک‌های ایران آماده باشد

● **ایلنا به نقل از نشنال اینترست:** نیروی دریایی جمهوری اسلامی با ایالات متحده در خلیج فارس درگیر شده است. البته این مسئله جدیدی نیست، اما حوادث هفته گذشته زمانی بسیار خطرناک‌تر شد که رئیس‌جمهور دونالد ترامپ در پیامی در توییتر هشدار داد: «من دستور داده‌ام نیروی دریایی ایالات متحده در صورت آزار و اذیت کشتی‌های ما در دریا، همه تجهیزات ایرانی را منهدم کند». این هشدار توسط مقامات ارشد پنتاگون تکرار شد که گفتند توییت رئیس‌جمهور یک دستور قانونی است و معاون وزیر دفاع، هفته گذشته به خبرنگاران گفت: رئیس‌جمهور هشدار مهمی را برای ایرانیان صادر کرد. اینکه آیا چنین پاسخی لازم است، هنوز جای بحث دارد؛ اما آنچه بسیار مهم است داشتن یک سیستم اخطار اولیه دقیق و قابل اطمینان است که بتواند موشک‌های ایرانی را قبل از این موارد شناسایی و ردیابی کند، چراکه نبود این تکنولوژی برای آمریکا یک تهدید محسوب می‌شود.نگرانی دیگر نیروی دریایی ایالات متحده، حمله موشکی توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران است. نیروی دریایی ایالات متحده مجددا تأیید کرده است که در صورت افزایش تنش باید آماده حمله یا ضدحمله باشد. دشمن قبل از آنکه بتواند ناوهای جنگی ایالات متحده را هدف بگیرد، باید با استفاده از سیستم‌های هشداردهنده زودهنگام این تهدید خنثی شود. اما فناوری شبکه می‌تواند در جمع‌آوری اطلاعات موجود به آمریکا کمک کند.